

93-247

NDERNEMINGSVORMEN

Een serie van
brochures over de
zakelijke kant van de
beroepspraktijk voor
mensen die werkzaam
zijn in de podiumsector

Boekmanstichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

Kunstenbond FNV

HET SPELEN DE

K

N

I

K

K

E

R

S

Boekmanstichting - Bibliotheek

Herengracht 415 - 1017 BP Amsterdam
telefoon: ~~24 37 36 / 24 37 37 / 24 37 38 / 24 37 39~~

De uitleentermijn bedraagt een maand. Mits tijdig
aangevraagd is verlenging met een maand moge-
lijk, tenzij de publikatie inmiddels is besproken.

De uitleentermijn is verstreken op:

11 MAART 1994

14 MEI 1996

23 MEI 2002

30 APR. 2004

65.07: 334; 792: 78

93-247

ONDERNEMINGSVORMEN

Boekmansichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

INLEIDING

Als een aantal personen besluiten om te gaan samenwerken met het doel aan derden een product of dienst aan te bieden, is het meestal noodzakelijk om een ondernemingsvorm te kiezen, waarbinnen die samenwerking kan worden gerealiseerd. Welke ondernemingsvorm wordt gekozen hangt van vele aspecten af: doelstelling, verwezenlijking van de doelstelling, besluitvorming, winst oogmerk, non-profit, risicobeperking, kapitaalvorming, arbeidsverhoudingen, enz.

In deze brochure wordt nader ingegaan op de verschillende ondernemingsvormen en de consequenties die aan de keuze voor een bepaalde ondernemingsvorm zijn verbonden. Praktische voorbeelden worden ontleend aan de praktijk van een theatergroep.

ONDERNEMINGEN ZONDER EN MET RECHTSPERSOONLIJKHEID

Als een natuurlijk persoon of een aantal natuurlijke personen gaan samenwerken als zelfstandig ondernemende mensen, dan vormen zij een **onderneming zonder rechtspersoon**. Dat betekent dat alle rechten en plichten voortkomend uit het voeren van de onderneming berusten bij de ondernemers zelf.

Besluiten zij hun onderneming onder te brengen in een juridische constructie, waarbij zij gezamenlijk worden aangemerkt als de 'dragers van rechten en plichten voortkomend uit het voeren van de onderneming', dan vormen zij een **onderneming met rechtspersoonlijkheid of een rechtspersoon**. Hiermee wordt een scheiding aangebracht tussen enerzijds, de persoonlijke aansprakelijkheid en anderzijds de functionele aansprakelijkheid van de bij die rechtspersoon betrokken mensen.

Ondernemingen zonder rechtspersoon zijn: Eenmanszaak, Vennootschap onder Firma, Maatschap en Commanditaire Vennootschap.

De Stichting, Vereniging, Coöperatieve Vereniging, Besloten Vennootschap en de Naamloze Vennootschap zijn alle rechtspersonen.

De rechtspersonen kunnen in principe alleen door tussenkomst van een notaris worden opgericht.

ASPECTEN BIJ DE KEUZE VAN EEN ONDERNEMINGSVORM

De volgende vier aspecten zijn het belangrijkste bij de keuze voor een bepaalde ondernemingsvorm.

- risicobeperking
- kapitaal
- samenwerking
- belastingen en sociale verzekeringen

Boekmansichting - Bibliotheek
Herengracht 415
1017 BP Amsterdam
Tel. 6243739

RISICOBEPREKING

Risicobeperking is het belangrijkste aspect bij de bepaling van de ondernemingsvorm voor een onderneming. Risicobeperking wordt juridisch mogelijk om door middel van de keuze van de ondernemingsvorm een scheiding aan te brengen tussen het vermogen van de onderneming enerzijds en dat van de daarbij betrokken mensen anderzijds. Door deze keuze te maken wordt vermeden dat, bij niet nakomen door de onderneming van de financiële verplichtingen, de betrokken mensen met hun privé-vermogen aansprakelijk gesteld kunnen worden.

Subsidiegevers eisen dan ook om die reden, dat bijv. een theatergroep zich organiseert binnen een ondernemingsvorm met rechtspersoonlijkheid. Dat zal meestal een Stichting zijn. De subsidiegever wil voorkomen dat bij een financieel debâcle, mensen privé in financiële problemen kunnen komen. In het algemeen worden subsidiebedragen tot ca. f 25.000,- wel aan privé personen toegekend.

Bij de bespreking van de afzonderlijke ondernemingsvormen komt dit aspect nader aan de orde.

KAPITAAL

De keuze voor een ondernemingsvorm wordt mede bepaald door de manier van de kapitaalsinbreng en het eigendom van het kapitaal. Om met het laatste te beginnen: als wordt gekozen voor een vorm met rechtspersoonlijkheid dan betekent dat al het opgebouwde kapitaal eigendom is van de rechtspersoon. Dit kapitaal kan niet zomaar privé opgenomen worden. Bij liquidatie van de rechtspersoon zal het eventueel resterende kapitaal conform de in de statuten vermelde doelstellingen besteed dienen te worden.

Als, ten behoeve van de kapitaalsinbreng in de onderneming, een externe financiering noodzakelijk is, dan stelt de bank soms als eis dat de betrokken mensen zelf ook geld

inbrengen, omdat ze daarmee laten zien ook zelf vertrouwen in de 'onderneming' te hebben. In banktermen wordt dit 'het inbrengen van risicodragend vermogen' genoemd. Dit gaat dan vaak samen met de keuze voor een ondernemingsvorm, waarbij de betrokkenen ook privé aansprakelijk gesteld kunnen worden. De eis van een financier kan hier conflicteren met de eis van een subsidiegever. (zie het hoofdstuk over de Coöperatieve Vereniging)

SAMENWERKING

Als met meerdere mensen gezamenlijk een onderneming wordt opgezet, is het noodzakelijk om vast te stellen hoe de onderlinge samenwerking geregeld moeten worden tussen de mensen die de onderneming 'dragen'.

In uitgewerkte statuten kan worden aangegeven hoe er samengewerkt moet worden, hoe de beslissingsprocedures lopen en hoe de taakverdeling geregeld is.

Wat verder geregeld moet worden is de procedure bij conflicten en bij beëindiging van de samenwerking. Bij conflicten, bij beëindiging van de samenwerking, bij overlijden of uittreden is het immers van belang om terug te kunnen vallen op regels die zijn opgesteld in een tijd dat deze zaken nog niet aan de orde waren.

In de samenwerkingsafspraken wordt ook vastgelegd hoe de onderlinge gezagsverhouding en de besluitvormingsprocedure geregeld is. Bij een Stichting bijvoorbeeld, is het mogelijk dat alle groepsleden in (loon)dienst zijn bij de Stichting. De onderlinge verhouding tussen de werkenden kan dan wel gelijk zijn, maar het Bestuur van de Stichting heeft de bevoegdheid om, binnen de regels van de wetgeving, één of meer medewerkers te ontslaan. Er is dan sprake van een officiële gezagsverhouding tussen Bestuur en medewerkers.

Het verdient aanbeveling om samenwerkingsafspraken zo summier mogelijk vast te leggen omdat de beste vorm van samenwerking en besluitvorming het best blijkt uit het (samen) werken in de praktijk.

BELASTING EN SOCIALE VERZEKERINGEN

De keuze voor een ondernemingsvorm heeft ook consequenties voor de belasting en voor de sociale verzekeringen.

Natuurlijke personen vallen voor hun winst onder de inkomstenbelasting en kunnen aanspraak maken op bepaalde belastingvoordelen, zoals de zelfstandigenaftrek. Ook voor wat betreft de omzetbelasting is er voor hen een mogelijk belastingvoordeel in de vorm van de Kleine Ondernemers Regeling.

Rechtspersonen vallen onder de Vennootschapsbelasting, en de bij de rechtspersoon in dienst zijnde werknemers onder de Loonbelasting.

Wat de sociale verzekeringen betreft maakt het met name veel uit of de 'ondernemer' zelfstandig of werknemer is.

Bij theatergroepen dienen de meeste werknemers in loondienst te zijn. In de wet is namelijk vastgelegd dat uitvoerende kunstenaars gezien moeten worden als werknemers met een zogenaamd fictief dienstverband, die in een gezagsverhouding tot een werkgever (de groep als rechtspersoonlijkheid) moeten staan.

De werknemer is voor een aantal zaken verplicht verzekerd. De zelfstandige moet zijn verzekering zelf regelen: een particuliere ziektekostenverzekering, een arbeidsongeschiktheidsverzekering en eventueel een pensioenverzekering. In de brochures over de BELASTINGEN EN PREMIES en OVEREENKOMSTEN wordt op deze materie nader ingegaan.

OVERZICHT VAN DE ONDERNEMINGSVORMEN

EENMANSZAAK

Als iemand alleen een bedrijf begint, dan ligt de keuze voor een Eenmanszaak voor de hand (Eenvrouwszaak of Eenmanszaak zijn geen wettelijk bestaande termen). In verreweg de meeste gevallen wordt bij de start van een bedrijf voor deze ondernemingsvorm gekozen. De ondernemer of onderneemster in spe hoeft niet naar een notaris, er hoeven geen statuten of contracten te worden opgesteld. De totale verantwoordelijkheid voor het voeren van de onderneming ligt bij die ene persoon. Hij of zij heeft, binnen de wet- en regelgeving alle zeggenschap over het eigen bedrijf. De Eenmanszaak kan personeel aannemen. Het blijft toch een Eenmanszaak, ook al zijn er honderd mensen in loondienst. Uiteindelijk is er één ondernemer, en dat is het doorslaggevende argument bij de bepaling of er sprake is van een Eenmanszaak. Maakt het bedrijf winst, dan is alle winst voor die ene persoon. Maakt het bedrijf verlies, dan moet die ene persoon al het verlies dragen, ook met eventueel privé-vermogen zoals een eigen huis of ander bezit.

Als er voldoende geld binnenkomt kan de ondernemer zich tevreden stellen met een ondernemersinkomen van *f* 1.000,- per maand; hij mag ook *f* 10.000,- per maand in zijn eigen zak stoppen. Behalve de belasting is er niemand die daar iets over te vertellen heeft. De keerzijde van de medaille is dat met het privé-vermogen risico wordt gelopen. Als de ondernemer failliet gaat, gaat hij ook privé failliet en kan ook het vermogen van de partner waarmee de ondernemer gehuwd is, worden aangesproken om de schulden te betalen. (tenzij dat in de huwelijkse voorwaarden is uitgesloten.)

De zelfstandige valt onder de inkomstenbelasting. Ook voor de volksverzekeringen moeten premies worden betaald en is er het recht op uitkeringen. Werknemers-premies wor-

den door de ondernemer uit zijn ondernemersinkomen niet betaald en dat betekent dat hij bij ziekte, ongeval of bedrijfssluiting alleen op de volksverzekeringen kan terugvallen. Een aanvullende verzekering is dus noodzakelijk voor bijvoorbeeld ziektekosten en/of arbeidsongeschiktheid. Dat kan, zeker als de echtgenoot en kinderen meeverzekerd moeten worden, een behoorlijk dure aangelegenheid zijn. Een mogelijke oplossing kan zijn: een part-time dienstverband of een dienstverband van de partner elders.

Tussen gehuwden mag geen gezagsverhouding bestaan. Dus een vrouw met een eigen onderneming in de vorm van een Eenmanszaak (Vof of Maatschap) mag haar man niet in dienst nemen.

Als gehuwden samen een bedrijf beginnen dan mag degene, op wiens naam de zaak staat, wel een vast omschreven gedeelte van de winst toeschrijven aan de partner. Dat kan belasting-technisch voordelig zijn, omdat de meewerkende partner ook een belastingvrije voet heeft.

Wanneer gehuwde partners op basis van gelijkwaardigheid in een eigen bedrijf werken, dan is het het overwegen waard om een Vennootschap onder Firma te beginnen. Dan heeft elk der vennoten ook het voordeel van de zelfstandigenaftrek. Wel valt dan het mogelijk voordeel van getrouwd zijn buiten gemeenschap van goederen weg, omdat beide vennoten persoonlijk aansprakelijk worden voor het voeren van de onderneming.

Alleen als de Eenmanszaak een beschermd beroep uitoefend dient het bedrijf in het Handelsregister te worden ingeschreven.

VENNOOTSCHAP ONDER FIRMA

De Vennootschap onder Firma, kortweg Vof genoemd, is een veel gebruikte en bekende ondernemingsvorm, voor twee of meer zelfstandigen, die op gelijkwaardige basis onder één naam een bedrijf gaan uitoefenen.

Officieel is geen oprichtingsakte of statuut nodig. Als twee mensen gaan ondernemen onder één bedrijfsnaam, dan worden ze automatisch wettelijk aangemerkt als een Vof. Als er geen statuten of nadere afspraken zijn gemaakt en er ontstaan conflicten, dan kan dat heel vervelend zijn. Daarom is het toch aan te bevelen om een aantal afspraken nader vast te leggen in een contract, akte of statuten. Dat kan het beste met medewerking van een notaris gebeuren.

In een contract kan ondermeer geregeld worden:

- welke vennoot wat (aan geld of aan goederen) inbrengt in de Vof en wat daar voor vergoeding tegenover staat;
- hoe de winst en het verlies van de Vennootschap onderling wordt verdeeld;

- wat er bij langdurige ziekte moet gebeuren;
- wat er gebeurt bij overlijden van één der vennoten (het voortzettingsbeding).
- hoe in- en uittreden zijn geregeld (het concurrentiebeding).

Het is belangrijk om wijzigingen in de Vennootschap, bijvoorbeeld uittreden, op schrift te stellen en door te geven aan het Handelsregister bij de Kamer van Koophandel. Is er van het uittreden alleen een mondelinge mededeling dan kan de uitgetreden vennoot in het ergste geval later nog aansprakelijk gesteld worden voor de schulden van de Vennootschap.

In het contract kan niet een beperkte (financiële) aansprakelijkheid van één der vennoten vastgelegd worden. Als een zakelijke schuldeiser niet betaald wordt dan kan hij de schuld op zowel de Vennootschap (in eerste instantie) als op de afzonderlijke vennoten (in tweede instantie) verhalen. Is één der vennoten niet bij machte te betalen, dan kan een andere vennoot tot het hele bedrag worden aangesproken. Is iemand een privé-schuldeiser van één der vennoten dan kan hij alleen beslag leggen op het aandeel van die vennoot in de Vof. Dus niet op het gehele vermogen van de Vof. Daarom wordt het vermogen van de Vof als 'afgescheiden' vermogen aangeduid.

Hoewel het lijkt dat door het kiezen van een Vennootschap als ondernemingsvorm, een groot (financieel) risico wordt gelopen, is het in de praktijk een uitstekend werkende ondernemingsvorm. De risico's vallen in de praktijk meestal wel mee, omdat in de meeste gevallen de samenwerking beperkt wordt tot een klein aantal mensen. Bovendien kan het risico beperkt worden door in het contract op te nemen dat bij uitgaven die een bepaald bedrag te boven gaan, de goedkeuring van alle vennoten noodzakelijk is.

Een Vennootschap kan mensen in dienst nemen, geld lenen, onroerend goed kopen, enz. Voor wat de aansprakelijkheid en verzekering betreffen, geldt voor elk der vennoten afzonderlijk hetgeen hierboven vermeld is ten aanzien van personen die een Eenmanszaak hebben.

De Vof moet in het Handelsregister bij de Kamer van Koophandel worden ingeschreven.

MAATSCHAP

De Maatschap is een ondernemingsvorm, waarbij twee of meer mensen zich verbinden om een gezamenlijke activiteit uit te voeren, met het doel om de opbrengsten daaruit met elkaar te delen. De Maatschap wordt dikwijls gebruikt voor het uitoefenen van een beroep en de Vof voor het uitoefenen van een bedrijf. Het onderscheid tussen een Maatschap en een Vof is in de praktijk langzamerhand zodanig vervaagd, dat er geen strikte scheiding meer tussen is aan te brengen. Vandaar ook dat in het nieuwe Burgelijk Wetboek beide ondernemingsvormen als Vennootschap worden aangeduid.

Bij een Maatschap moet in een contract worden opgenomen tot hoever de samenwerking strekt. Soms kunnen maten alleen een werkplaats delen, of een machine; een advocatenpraktijk, een huisartsenpraktijk of alleen een gebouw en een receptionist delen. De maten kunnen zelfstandig handelen in naam van de Maatschap. Wanneer een maat in naam van de Maatschap en bevoegd optreedt, dan zijn de andere maten voor een gelijk deel aansprakelijk voor de eventuele schade die uit dat optreden kan voortvloeien. Als aan de andere kant een maat naar buiten treedt en bijv. een apparaat huurt of koopt, dan is hij daarvoor in principe alleen zelf verantwoordelijk. Een Maatschap kan niet failliet gaan; de afzonderlijke maten uiteraard wel.

Voor de duidelijkheid volgt hier een kort voorbeeld van het verschil in aansprakelijkheid tussen vennoten en maten.

Een Vof laat een schuld achter van f 40.000,-. Vennoot A heeft nog f 60.000 in een eigen huis zitten, Vennoot B heeft slechts f 10.000 privé-vermogen. Zowel A als B worden voor f 40.000,- aansprakelijk gesteld. In de praktijk zal A f 30.000,- armer worden en B f 10.000,-.

Hebben A en B een Maatschap, dan ziet het er heel anders uit. In dat geval wordt elk der maten voor f 20.000,- aansprakelijk gesteld. A raakt dan f 20.000,- kwijt en B f 10.000,-. De schuldeiser blijft met een oninbare schuld van f 10.000,- zitten.

Voor elk der maten afzonderlijk geldt wat voor de personen in een Eenmanszaak is vermeld.

De Maatschap behoeft niet te worden ingeschreven in het Handelsregister.

COMMANDITAIRE VENNOOTSCHAP

Een Commanditaire Vennootschap of C.V. is een bijzondere vorm van een Vennootschap onder Firma. De bijzonderheid betreft de kapitaalsinbreng en de ongelijkwaardigheid van de vennoten.

Bij de C.V. worden twee soorten vennoten onderscheiden: de **beherend vennoot** en de **stille vennoot of commandiet vennoot**. De beherend vennoot is de vennoot die de dagelijkse gang van zaken van de vennootschap uitvoert en er zijn inkomen uithaalt. Voor alle beherend vennoten geldt hetzelfde als hetgeen vermeld is over de vennoten in een Vof. Zij zijn voor het geheel aansprakelijk, werken onder één bedrijfsnaam, enz.

De stille vennoot brengt risicodragend vermogen in de Vennootschap, maar heeft geen deel aan de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf.

Stel, een reeds draaiende Vennootschap heeft geld nodig om uit te breiden. De bank wil niet genoeg geven omdat het eigen vermogen van de Vennootschap niet groot genoeg is. Nu heeft één van de vennoten een rijke tante, die wel wat geld aan de Vennootschap zou willen lenen. Zij zou dan kunnen overwegen om dat geld niet als lening maar als eigen ver-

mogen ter beschikking van de Vennootschap te stellen. Zij deelt dan in de aansprakelijkheid van de Vennootschap, echter tot het bedrag dat zij er in heeft gestopt en niet verder. Ze mag zich vervolgens niet met de dagelijkse gang van zaken binnen het bedrijf bemoeien en vooral niet optreden in naam van de Vennootschap. Anders wordt ze als beherend vennoot aangemerkt, met alle rechten en plichten van dien.

De commandiet-vennoot kan ook een rechtspersoon zijn, een Stichting of Vereniging of een B.V. Bijvoorbeeld: als een bedrijf eerst is uitgeoefend in de vorm van een Stichting of een Vereniging, maar er wordt besloten dat de werknemers zelfstandig verder gaan, dan kan de Commanditaire Vennootschap een goede vorm zijn om het eventueel opgebouwde vermogen ten goede van het nieuwe bedrijf te laten komen.

Voor een Commanditaire Vennootschap moet een contract worden opgesteld. Daarin wordt naast de normale bepalingen die ook voor een Vof gelden, vastgelegd of er aan de commandiet-vennoot een winstaandeel wordt uitbetaald en hoe groot dat zal zijn. Ook een eventuele uittrekking wordt geregeld.

De C.V. moet bij in het Handelsregister worden ingeschreven.

STICHTING

algemeen

De Stichting is van oudsher een 'beheers'-vorm. In de Stichtingsvorm werden liefdadige en kerkelijke fondsen beheerd. Het Bestuur besliste over de verdeling van de gelden. Nog steeds is dat één van de belangrijkste vormen waarin de Stichting voorkomt.

Een Stichting is een rechtspersoon, die geen leden kent en beoogt met een daartoe bestemd vermogen een in de statuten vermeld doel te verwezenlijken. Het doel van de stichting moet in de statuten worden vastgelegd. Dat doel mag niet gericht zijn op het doen van uitkeringen aan oprichters of bestuursleden, tenzij die uitkeringen een ideële of sociale strekking hebben. Het doel mag dus wel van commerciële of materiële aard zijn maar er mag geen winst worden uitgekeerd.

De stichting heeft geen leden. Het belangrijkste orgaan is het bestuur. De stichting kan mensen in (loon)dienst nemen. Meestal heeft de stichting een ideële, culturele of sociale doelstelling. Een stichting kan donateurs hebben maar deze hebben geen recht op medezeggenschap binnen de stichting.

oprichting

Een Stichting kan door één of meerdere personen worden opgericht. De oprichters behoeven niet deel uit te maken van het bestuur. De oprichting moet bij notariële akte plaatsvinden. Het eerste gesprek met de notaris wordt meestal niet in rekening gebracht. Daarom is het aan te bevelen ten behoeve van dat gesprek de noodzakelijke gegevens al

bij de hand te hebben zodat met het eigenlijke opmaken van de akte meteen aangevangen kan worden. De daaraan verbonden kosten bedragen ongeveer f 400,-.

Stichtingen moeten worden ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in het Stichtingsregister. De inschrijving wordt meestal door de notaris gedaan. Het is ook mogelijk en goedkoper dat zelf te doen. Daarvoor is een originele oprichtingsakte nodig en een formulier met de gegevens van de oprichters en bestuursleden. Aan de inschrijving zijn (lage) kosten verbonden. Daarna moet een jaarlijkse bijdrage worden betaald.

Als er sprake is van een onderneming met winsttoegmerk dan moet de Stichting ook in het Handelsregister worden ingeschreven. Het is verplicht om wijzigingen, bijvoorbeeld in het Bestuur, aan de Kamer van Koophandel door te geven. Statuutwijzigingen moeten per notariële akte worden ingevoerd.

Als het de bedoeling is om medewerkers in loondienst te nemen dan moet de Stichting ook als werkgever kunnen optreden. Dat kan door aanmelding bij de Inspectie Loonbelasting en de Bedrijfsvereniging. Gaat de Stichting deelnemen aan het economisch verkeer dan dient ook een BTW-nummer te worden aangevraagd bij de Inspectie Omzetbelasting. (zie hiervoor ook de brochure BELASTINGEN EN PREMIES)

statuten

In de statuten van de Stichting moet minimaal worden vermeld:

- personalia oprichter(s)
- naam en zetel van de stichting
- naam notaris
- doelstelling en eventuele sub-doelstellingen
- wijze waarop het kapitaal kan worden verkregen
- wijze van besluitvorming
- wijze van aanstellen en aftreden bestuursleden
- aantal bestuursleden
- boekjaar en jaarstukken
- personalia van bestuursleden die bij de oprichting in functie treden
- huishoudelijk reglement
- statuutwijziging
- wijze van ontbinding en vereffening

De doelstelling van de Stichting kan het best zo breed mogelijk geformuleerd worden. Dus naast bijv. het bevorderen van de podiumkunst in het algemeen, ook het produceren en uitvoeren van voorstellingen, het organiseren van festivals, het opzetten van regieprojecten, trainingen en/of workshops, het verzamelen of uitgeven van documentatie, enz.

huishoudelijk reglement

Voorkomen moet worden dat teveel zaken in de statuten van de Stichting worden opgenomen. Die zouden het dagelijks functioneren nodeloos kunnen bemoeilijken. Daarbij komt nog dat bij elke wijziging in de statuten de notaris moet worden ingeschakeld. Daarom kan in de statuten beter worden voorzien in de instelling van een Huishoudelijk Reglement. In het Huishoudelijk Reglement kunnen alle zaken worden vermeld, die het functioneren van de Stichting betreffen en die nog niet in de statuten zijn opgenomen en er ook niet mee in strijd zijn. Ook besluiten genomen in de bestuursvergaderingen kunnen deel gaan uitmaken van het Huishoudelijk Reglement. Wijzigingen in het Huishoudelijk Reglement kunnen zonder tussenkomst van de notaris bij bestuursbesluit worden ingevoerd. Het Huishoudelijk Reglement en de notulen van de bestuursvergaderingen worden geacht een wettelijk deel uit te maken van de statuten.

Zo kunnen in het Huishoudelijk Reglement de volgende zaken geregeld worden:

- afspraken over gebruik oefenruimtes of ateliers
- tussentijds aftreden groepsleden
- financiële gevolgen bij uittrekking
- financiële gevolgen ontbinding
- besteding inkomsten
- wijze van vergaderen
- werkverdeling
- taken medewerkers, functieomschrijvingen
- klachtenbehandeling
- procedure indienstneming medewerkers

bestuur

Zoals gezegd is het Bestuur het hoogste orgaan van een Stichting. Het is daarom in principe een ondemocratische ondernemingsvorm. Ook mensen die in loondienst zijn bij de Stichting hebben statutair geen zeggenschap. Dat betekent dat het voor mensen die zelf willen gaan ondernemen niet voor de hand ligt om een Stichting te beginnen en zelf bij de Stichting in loondienst te gaan. Er moet bij loondienst namelijk sprake zijn van een gezagsverhouding tussen werknemer en werkgever. Is deze gezagsverhouding er niet, dan accepteert de Bedrijfsvereniging de werknemer niet voor de werknemersverzekeringen en kan het bestuurslid/werknemer niet verzekerd worden bij werkloosheid, arbeidsongeschiktheid en ziekte. In principe kan een bestuurslid dus niet tegelijkertijd in loondienst van de stichting zijn.

Dat de stichtingsvorm ondemocratisch is, kan voor een deel worden ondervangen door in de statuten op te nemen, dat ontslag en benoeming van bestuursleden kan plaatsvinden

door een nader aan te geven groep van medewerkers. Ook kan worden opgenomen dat deze groep bij belangrijke besluiten gehoord moet worden.

Het probleem van het niet verzekerd zijn van eventuele Bestuursleden/werknemers kan worden vermeden door in de statuten op te nemen dat: 'als een bestuurslid tevens werknemer van de stichting is, hij of zij geen stemrecht heeft bij de besluitvorming over zijn of haar eigen arbeidsovereenkomst'.

Het bestuurslid blijft dan voor alle bestuurszaken verantwoordelijk behalve voor het 'werkgeversdeel' van zijn of haar eigen arbeidsovereenkomst.

Bestuursleden van de Stichting zijn niet persoonlijk aansprakelijk voor eventuele schulden, tenzij er aantoonbaar fraude is gepleegd of er duidelijk sprake is van onzorgvuldig bestuur. Sinds het van kracht worden van de Wet Bestuurders Aansprakelijkheid (WBA), enkele jaren geleden, is de persoonlijke verantwoordelijkheid van bestuursleden uitgebreid. Zo is een bestuurslid nu ook aansprakelijk als de door de Stichting verschuldigde sociale premies, pensioenpremies en loon- en omzetbelasting, niet worden afgedragen. Werknemers zijn uiteraard niet aansprakelijk voor de schulden die een Stichting maakt.

stichting als werkgever

Als een theatergroep zich organiseert als een Stichting en zich als werkgever laat inschrijven bij de Inspectie Loonbelasting en de Bedrijfsvereniging, kan dat handig zijn bij het geven van voorstellingen. Zoals gezegd, bepaalt de Nederlandse wet dat uitvoerende artiesten op het podium alleen in loondienst kunnen optreden. Er moet dus een werkgever zijn. In het algemeen zal dat de uitkoper van de zaal zijn waarin de voorstelling wordt gegeven. Dat kan diverse problemen opleveren met betrekking tot bijv. de besteding van het met het optreden verdiende geld. Dat probleem is op te lossen door als Stichting een rekening voor het optreden aan de zaalhouder te sturen. Met de declaratie van de Stichting aan de zaalhouder is de zaak afgedaan. De Stichting zelf is dan werkgever van de optredende artiesten, en het is niet nodig dat de zaalhouder de mensen voor die avond in dienst neemt. (zie hiervoor ook de brochures over BELASTINGEN EN PREMIES en OVEREENKOMSTEN)

DE VERENIGING

Veel van wat hierboven over de Stichting is verteld, geldt ook voor de Vereniging. Er moeten statuten zijn en de notaris moet de oprichtingsakte opmaken. In de statuten kan verwezen worden naar een Huishoudelijk Reglement. De Vereniging moet ingeschreven worden in het Verenigingsregister bij de Kamer van Koophandel. Oefent de Vereniging een onderneming met winstoogmerk uit, dan moet zij ook in het Handelsregister worden ingeschreven.

Een Vereniging verschilt in zoverre van een Stichting, dat de Vereniging leden heeft en de Stichting alleen maar bestuursleden kent. Ook bij de Vereniging geldt dat de doelstelling niet gericht mag zijn op de verbetering van de maatschappelijke en materiële belangen van de leden. De hoofddoelstelling van de Vereniging is de samenwerking tussen de leden. Die samenwerking kan in de sub-doelstelling nader worden omschreven.

Hoe het in- en uittreden van leden geregeld is staat in de statuten. Soms moet aan een aantal criteria worden voldaan, soms moet alleen maar een contributie worden overgemaakt. De ledenvergadering, die minstens eens per jaar gehouden moet worden, is het hoogste bestuursorgaan. De leden bepalen het beleid van de Vereniging. In principe is het dus een democratische ondernemingsvorm. De ledenvergadering kiest de Bestuursleden. De bevoegdheden van het bestuur worden statutair vastgelegd. In de praktijk worden de meeste beslissingen genomen door het Bestuur, dat net als bij de Stichting over het algemeen uit minimaal drie personen bestaat.

De leden en bestuursleden van de Vereniging zijn niet persoonlijk aansprakelijk voor eventuele schulden. Verder geldt ook hier het bepaalde in de Wet Bestuurders Aansprakelijkheid.

Voor wat betreft het in loondienst nemen van medewerkers, leden en/of bestuursleden, wordt verwezen naar hetgeen hierover onder het hoofdstuk Stichting is vermeld. Verder wordt verwezen naar de brochure BELASTINGEN EN PREMIES.

Wordt de Vereniging niet bij notariële akte opgericht en niet in het Verenigingsregister ingeschreven, dan is er sprake van een zogenaamde informele vereniging. In een dergelijke vereniging blijven degenen die namens de vereniging rechtshandelingen verrichten wel persoonlijk aansprakelijk.

STICHTING OF VERENIGING IN OPRICHTING

Het is mogelijk om, in afwachting van het passeren van de akte van oprichting bij de notaris, alvast de stichtings- of verenigingsnaam te voeren, een doelstelling te formuleren en een voorlopig bestuur te installeren. In dat geval wordt op de eventuele correspondentie en rekeningen de stichtings- of verenigingsnaam al gevoerd, echter met de toevoeging: in oprichting (i.o.). Op deze wijze kan in naam van de later op te richten Stichting of Vereniging subsidie worden aangevraagd. Is de subsidie verkregen of de financiering op andere wijze rond, dan kan tot officiële oprichting worden overgegaan. Het kiezen voor een Stichting of Vereniging i.o. kan om publicitaire redenen van belang zijn. Ook kan op deze wijze in een vroeg stadium begonnen worden met het aanleggen van een BTW-boekhouding. Dan is het mogelijk om, na het verkrijgen van een BTW-nummer na de officiële oprichting, de betaalde BTW terug te vorderen vanaf het moment dat de BTW-boekhouding is opgezet.

Tot de Stichting of Vereniging officieel is ingeschreven in het Stichtings- of het Verenigingsregister zijn de bestuursleden/leden ook persoonlijk verantwoordelijk voor alle handelingen die uit naam van de Stichting of Vereniging worden verricht.

TOEPASSING VAN DE STICHTINGS- OF VERENIGINGSVORM

De Stichting en de Vereniging zijn veel voorkomende Ondernemingsvormen met Rechts-persoonlijkheid. Per 1 januari 1988 waren er 78.247 Stichtingen ingeschreven in het Stichtingsregister. Hiervan hielden zich 1.176 bezig met activiteiten op het gebied van de beeldende- of podiumkunst. Op die datum waren er 85.275 Verenigingen ingeschreven in het Verenigingsregister, waarvan 5.798 een doelstelling hadden op het gebied van beeldende- of podiumkunst.

De Stichting en de Vereniging zijn ondernemingsvormen met rechtspersoonlijkheid die veel door (groepen van) scheppende en uitvoerende kunstenaars worden gekozen om er hun activiteiten in te realiseren. Een groep van beeldend kunstenaars bijvoorbeeld, zal de verenigingsvorm kiezen om er de materiaalvoorziening, het verwerven en beheren van atelierruimtes of het sluiten van (arbeids)overeenkomsten mee te regelen. De inkomsten van de kunstenaars kunnen geheel of gedeeltelijk in de Vereniging worden ingebracht, waarmee dan de doelstelling van de Vereniging kan worden uitgevoerd. Een groep van podiumkunstenaars zal dikwijls de stichtingsvorm kiezen omdat een eventuele subsidiënt eist dat de groep als rechtspersoon is georganiseerd in verband met de scheiding van privé- en zakelijke verantwoordelijkheid van de groepsleden.

Gezien vanuit het oogpunt van invloed op de dagelijkse gang van zaken, zijn Stichting en Vereniging geen ideale ondernemingsvormen. De keuze voor één van deze rechtspersonen wordt vaak bepaald door de grotere bescherming tegen persoonlijke aansprakelijkheid en door het (relatief) veilige werknemerschap. Daarentegen bestaat er bij de Stichting en de Vereniging nauwelijks de mogelijkheid om te profiteren van hogere winsten. Een ander aspect zijn de kosten: door de werknemerspremies die iemand in loondienst moet betalen, is het werknemerschap aanmerkelijk duurder dan het zelfstandig ondernemerschap. Uitgaande van een netto maandinkomen van ca. f 1.500,- per maand, loopt dat verschil op tot ongeveer f 10.000,- per jaar. Daar staat tegenover dat de ondernemer/werknemer wel weer verzekerd is tegen ziekte, arbeidsongeschiktheid en werkloosheid.

COÖPERATIEVE VERENIGING

Een Coöperatieve Vereniging stelt zich, in tegenstelling tot een gewone Vereniging, wel ten doel om winst te maken ten behoeve van de leden: zij voorziet in de stoffelijke behoeften van haar leden en is dus gericht op de behartiging van de materiële belangen van haar

leden. De Coöperatieve Vereniging wordt bij notariële akte opgericht. De Coöperatieve Vereniging is altijd gericht op het uitoefenen van een bedrijf en moet in het Handelsregister worden ingeschreven. De winst die het resultaat is van de bedrijfsuitoefening mag ten goede komen aan de leden. Toetreden en uittreden van de leden wordt in de statuten geregeld.

Als er bij ontbinding van de Coöperatieve Vereniging nog schulden zijn, dan zijn alle leden en degenen die minder dan een jaar geleden nog lid waren, voor gelijke delen aansprakelijk voor het tekort: de leden zijn dus Wettelijk Aansprakelijk tegenover de vereffenaars van het totale tekort. Daarom wordt aan de Coöperatieve Vereniging de aanduiding W.A. toegevoegd. De leden van een Coöperatieve Vereniging kunnen zich ook uitsluiten van de aansprakelijkheid of de aansprakelijkheid tot een maximum bedrag beperken. In dat geval spreekt men van respectievelijk een Coöperatieve Vereniging U.A. (uitgesloten aansprakelijkheid) of Coöperatieve Vereniging B.A. (beperkte aansprakelijkheid).

Bij de keuze voor de wijze van aansprakelijkheid van de leden van een Coöperatieve Vereniging moet rekening gehouden worden met mogelijk conflicterende eisen van subsidiënten en geldverschaffers zoals banken. De subsidiënt kan immers een Coöperatieve Vereniging U.A. wensen om de persoonlijke aansprakelijkheid van de leden uit te sluiten. De bank daarentegen eist de W.A.-vorm om juist de persoonlijke aansprakelijkheid te benadrukken.

Het is dan verstandig om aan de eis van de subsidiegever, tegemoet te komen en met de bank een regeling te treffen. Dit kan bijvoorbeeld door persoonlijke borgstellingen, hetgeen inhoudt dat wanneer de groep als rechtspersoonlijkheid niet aan de financiële aflossingsverplichtingen kan voldoen, de privé personen deze verplichtingen overnemen. De bank heeft dan toch voldoende zekerheden. Men kan overigens de groep van 'borgen' ook uitbreiden naar mensen buiten de vereniging.

De Coöperatieve Vereniging valt onder de Vennootschapsbelasting. De winst kan ook verdeeld worden over de leden, die dan elk voor zich kleine zelfstandige zijn en over de uitgekeerde winst inkomstenbelasting moeten betalen.

De coöperatie kan haar leden ook in dienst nemen. De leden die in loondienst zijn moeten dan wel expliciet worden uitgesloten van stemrecht als het hun eigen dienstbetrekking aangaat.

BESLOTEN VENNOOTSCHAP EN DE NAAMLOZE VENNOOTSCHAP

Binnen het kader van deze brochure zal geen aandacht worden besteed aan de Naamloze Vennootschap omdat deze ondernemingsvorm weinig of geen toepassing vindt in de sector waarvoor deze brochure is bedoeld. Wel zal kort worden ingegaan op de B.V.

Bij een Besloten Vennootschap is de inbreng van het kapitaal essentieel. Er hoeft tussen de

mensen die het geld inbrengen en de mensen die het werk verrichten geen relatie te zijn. Er is voor de oprichting van een B.V. een aanvankskapitaal van f 40.000 nodig, in geld of in goederen. Dit geld mag door één persoon ingebracht worden (de eenmans-B.V.), maar ook door meerdere personen. Iedereen die geld inbrengt wordt deels eigenaar van de B.V.

Een Besloten Vennootschap wordt ook bij notariële akte opgericht. Om een B.V. te kunnen oprichten is de toestemming nodig van de Minister van Justitie. In de oprichtingsakte worden de namen van de oprichters, de hoeveelheid aandelen die zij krijgen, wie de directeur is en de statuten van de B.V. opgenomen. In deze statuten wordt de bedrijfsnaam, het doel van het bedrijf en de plaats van vestiging vastgelegd. Ook de grootte van het aandelenkapitaal en een overdrachtsregeling van de aandelen worden erin opgenomen. De aandelen zijn niet vrij overdraagbaar, d.w.z. ze mogen niet zonder goedkeuring van de andere aandeelhouders aan anderen worden verkocht.

De aandeelhouders bepalen het beleid in de jaarlijkse vergadering van aandeelhouders. De meeste dagelijkse beslissingen worden door de directeur genomen, eventueel bijgestaan door een Raad van Commissarissen. Alle functies (directeur, grootaandeelhouder) kunnen in handen van één persoon zijn. De directeur is dan bij de B.V. in loondienst en is niet aansprakelijk voor de schulden die de B.V. maakt, terwijl hij toch de eigenaar is. Van deze bepaling werd veel misbruik gemaakt. Sinds kort is hiertegen een anti-misbruik wetgeving ingevoerd. Kort gezegd komt het hierop neer dat, indien er sprake is (geweest) van wanbeheer bij een B.V., de directeur/grootaandeelhouder hoofdelijk aansprakelijk kan worden gesteld voor eventuele schulden. Bovendien geldt, dat wie nu een B.V. opricht als directeur-grootaandeelhouder niet aan de werknemersverzekeringen mag deelnemen zolang er geen sprake is van een gezagsrelatie.

Het klassieke, aan de B.V. toegeschreven, voordeel, dat het risico slechts beperkt wordt tot het bedrag dat men als aandelenkapitaal heeft gestort, wordt steeds vaker door de bank uitgesloten: bij schuldbekentenissen die met de bank worden overeengekomen, vraagt de bank tegenwoordig twee handtekeningen van dezelfde persoon namelijk die van de directeur van de B.V. als ook die van de directeur als privépersoon.

De B.V. is verplicht haar jaarstukken ter inzage te leggen bij de Kamer van Koophandel. De B.V. betaalt Vennootschapsbelasting. De winst na belasting wordt verdeeld over de aandeelhouders (als hij niet in de B.V. wordt gestopt) en die betalen over dit zogenaamde dividend weer inkomstenbelasting.

Colofon

Uitgave van de Stichting FNV Pers in opdracht van de Kunstenbond FNV

Tekst: Jan Romers, Robert van Deursen

Eindredactie: Jan Romers

Ontwerp, lay-out en drukken: Brain Communication, Zaandam

Copy-right: Kunstenbond FNV en Arbeidsbureau Gooi en Vechtstreek

Auteursrecht: Kunstenbond FNV en Memo-Les

Informatie: Kunstenbond FNV, Arie Biemondstraat 111, 1054 PD Amsterdam

Telefoon: 020-6837176

Deze serie omvat de volgende brochures:

- **subsidies, fondsen en sponsoring**
- **overeenkomsten**
- **ondernemingsvormen**
- **financiële structuur**
- **financiële administratie**
- **belastingen en premies**
- **algemene bijstandswet**
- **werkloosheidswet**
- **beleidsplan**
- **persoonlijke marketing**
- **marketing van groepen**
- **tussenpersonen**
- **pensioenen en verzekeringen**

De brochures zijn samengesteld aan de hand van lesmateriaal dat gemaakt is ten behoeve van de cursus 'Het spel en de Knikkers'. Deze cursus en de brochures zijn een initiatief van de Kunstenbond FNV en de Multi Media Pool en zijn gefinancierd door de Multi Media Pool.